

PARLAMENTUL REPUBLICII MOLDOVA

LEGE
pentru modificarea unor acte normative

Parlamentul adoptă prezenta lege organică.

Art. I. – Legea nr. 3/2016 cu privire la Procuratură, (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.69-77/113 din 25.03.2016) cu modificările ulterioare, se modifică după cum urmează: .

1. **Articolul 14** se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) *Procurorul poate cumula, în cadrul subdiviziunii în care își desfășoară activitatea, atribuțiile funcției sale, cu atribuțiile funcției de procuror vacantă, temporar vacantă, sau temporar absentă, de același nivel, fapt ce nu constituie incompatibilitate. Modul de cumulare a atribuțiilor și mărimea sporului se stabilește prin actul administrativ al conducătorului subdiviziunii sau instituției, în limitele mijloacelor fondului de salarizare.*”;

2. Se completează cu 31², cu următorul cuprins:

„**Articolul 31²** *Gradele de calificare profesionale ale procurorilor*

(1) *Gradele de calificare profesionale ale procurorilor au un caracter onorific și sunt conferite pentru funcția deținută, vechimea în muncă, înalt profesionalism și merite deosebite în domeniul justiției.*

(2) *Modul și condițiile de acordare a gradelor de calificare profesionale procurorilor se stabilesc prin regulament al Consiliului Superior al Procurorilor.*”;

3. Se completează cu articolul 59¹, cu următorul cuprins:

„**Articolul 59¹** *Salarizarea procurorilor*

(1) *Salarizarea procurorilor se efectuează în modul, în condițiile și în mărimile prevăzute de legislația privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar.*

(2) *Procurorii beneficiază de sporuri, premii, compensații și indemnizații, în condițiile stabilite de prezenta lege și alte acte normative.*”;

Art. II. – La articolul VIII din Legea nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2016, nr. 478-490, art.964) cu modificările ulterioare, alineatul (2) la final se completează cu textul: „și produce efecte juridice, doar pentru procurorii angajați după 01 ianuarie 2018.”

Art. III- Articolul 12 din Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, (publicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.441-447/715 din 30.11.2018), cu modificările ulterioare, se completează cu alineatul (14¹), cu următorul cuprins :

„(14¹) *Prin derogare de la prevederile alin.14, valoarea de referință corespunzătoare coeficientului de salarizare 1.0, pentru procurori, judecători precum și angajații Procuraturii, sistemului judecătoresc, Consiliului Superior al Procurorilor și Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește în mărime de 50% din salariul mediu lunar pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune.*”.

Art. IV. – Prezenta lege intră în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
Proiectul de Lege pentru modificarea unor acte normative este elaborat de Procuratura Generală.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite
<p>Proiectul de lege pentru modificarea unor acte normative a fost elaborat în vederea excluderii inadvertențelor în partea reglementărilor ce țin de garanțiile sociale ale procurorilor și judecătorilor, precum și soluționarea provocărilor conexe managementului resurselor întru eficientizarea activității Procuraturii, instanțelor de judecată precum și asigurarea unui nivel corespunzător de independență și integritate.</p> <p>Potrivit Constituției Republicii Moldova, Procuratura este încadrată la Capitolul IX „AUTORITATEA JUDECĂTOREASCĂ”, iar articolul 124 alin.(1) din Constituție reglementează că: <i>„Procuratura este o instituție publică autonomă în cadrul autorității judecătorești, ce contribuie la îndeplinirea justiției, apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, societății și statului prin intermediul procedurilor penale și al altor proceduri prevăzute de lege”</i>.</p> <p>Articolul 116 alin.(1) din legea fundamentală reglementează că: <i>„Judecătorii instanțelor judecătorești sunt independenți, imparțiali și inamovibili, potrivit legii”</i>, iar alineatul (7) al aceluiași articol prevede că: <i>„Funcția de judecător este incompatibilă cu exercitarea oricărei alte funcții retribuite, cu excepția activității didactice și științifice”</i>.</p> <p>Aplicând principiile constituționale evocate, legiuitorul a stabilit, în legi speciale, norme identice sau similare privind incompatibilitățile și interdicțiile aplicabile funcțiilor de procuror și de judecător, admiterea în profesie și formarea profesională a judecătorilor și procurorilor, accesul procurorilor la funcția de judecător și al judecătorilor la funcția de procuror, drepturile și îndatoririle judecătorilor și procurorilor, răspunderea juridică a acestora.</p> <p>Potrivit art.3 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură: <i>„(3) Procuratura este independentă de puterile legislativă, executivă și judecătorească, de orice partid politic sau organizație social-politică, precum și de oricare alte instituții, organizații sau persoane. Imixtiunea în activitatea Procuraturii este interzisă. Procuratura cooperează cu alte autorități pentru realizarea funcțiilor prevăzute de prezenta lege.(4) Procurorul își desfășoară activitatea în baza principiilor legalității, imparțialității, rezonabilității, integrității și independenței procesuale, care îi oferă posibilitatea de a lua în mod independent și unipersonal decizii în cauzele pe care le gestionează. (5) Independența procesuală a procurorului este asigurată prin garanții care exclud orice influență politică, financiară, administrativă sau de altă natură asupra procurorului legată de exercitarea atribuțiilor sale.”</i></p> <p>După cum rezultă din art.3 din <i>Legea nr.3/2016</i> principiul independenței exclude subordonarea Procuraturii puterii legislative și celei executive, precum și influența sau imixtiunea altor organe și autorități ale statului în activitatea Procuraturii, iar autonomia și independența procesuală a procurorilor presupune absența drepturilor exclusiv politice și a drepturilor social-economice (<i>dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică</i>), precum și a incompatibilităților și interdicțiilor stabilite pe parcursul întregii cariere profesionale.(<i>art.14 și art.15 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură</i>).</p> <p><i>Statutul constituțional al judecătorilor și procurorilor nu constituie privilegiul lor personal, ci un bun al întregii societăți, acesta fiind chemat să asigure protecția eficientă a drepturilor fiecărui membru al societății. Remunerația judecătorilor și procurorilor, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, constituie una din componentele de bază ale independenței lor, reprezentând o contrapondere față de restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse acestora în virtutea funcțiilor. Prin menținerea acestui echilibru poate fi crescut gradul de încredere al societății în competența, independența și imparțialitatea judecătorilor și procurorilor¹.</i></p> <p>Într-o democrație autentică, atât guvernării, cât și poporul trebuie să recunoască că judecătorii și procurorii, cărora li s-a încredințat puterea de a decide cu privire la drepturile și libertățile omului, trebuie</p>

¹ Hotărârea Curții Constituționale nr. 25 din 06.11.2014 (paragraful 83 și 90)

să posede, pe lângă un înalt profesionalism și o reputație ireproșabilă, o independență materială și un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorilor și procurorilor astfel încât aceasta să compenseze efortul și responsabilitățile lor și să fie pe măsura statutului și funcțiilor pe care aceștia le exercită.

Necesitatea asigurării financiare a judecătorilor și procurorilor se bazează pe diverse instrumente juridice elaborate de Consiliul European.

Astfel, articolul 6 din *Carta europeană privind statutul judecătorilor* prevede că, **nivelul remunerării judecătorilor ar trebui stabilit astfel încât să nu îi expună unui risc de presiuni susceptibile să le afecteze independența**. Remunerarea poate să varieze în funcție de vechimea de muncă, de natura funcțiilor cu care judecătorul profesionist a fost investit sau de importanța îndatoririlor care i-au fost impuse, apreciate în condiții transparente.

De asemenea, potrivit *Recomandării CM/Rec(2010)12 a Comitetului de Miniștri către statele membre cu privire la judecători*: **independența, eficiența și responsabilitățile, remunerarea judecătorilor trebuie să fie pe măsura rolului și a responsabilităților lor și trebuie să aibă un nivel suficient pentru a-i face imuni în fața oricărei presiuni care urmărește să le influențeze deciziile. Trebuie adoptate dispoziții legale speciale care să instituie o măsură de protecție împotriva unei reduceri a remunerației care i-ar viza pe judecători.**

Este necesar de menționat că, lipsa statutului de magistrat nu minimalizează rolul și locul procurorului, exponent al autorității judecătorești, reieșind din atribuțiile stabilite în art.124 din Constituție, și nici independența acestuia.

În Republica Moldova activitatea procurorului, ca exponent al autorității judecătorești se bazează pe Constituție, pe condițiile de selectare și numire în funcție, care implică stabilirea garanțiilor juridice în vederea asigurării independenței sale și respectarea garanțiilor sociale. Respectiv, independența procurorului în luarea deciziilor este limitată doar de cerința ca el să acționeze în conformitate cu legea. Atunci când această independență este combinată cu obligațiile procurorului de a acționa imparțial și obiectiv și de a garanta supremația legii și drepturile omului, *statutul unui procuror din Republica Moldova este analogic cu cel al unui magistrat.*

În acest sens și în *Declarația de la Bordeaux*, adoptată de Consiliul Consultativ al Judecătorilor Europeni și Consiliul Consultativ al Procurorilor Europeni la 18.11.2009 (alineatul 37, nota explicativă) este menționat că, **statutul procurorilor urmează să fie garantat prin lege la nivelul cel mai înalt posibil, într-o manieră similară cu cel al judecătorilor**. Proximitatea și complementaritatea naturii sarcinilor judecătorilor și procurorilor creează exigențe și garanții similare în ceea ce privește statutul lor și condițiile de angajare, respectiv cu privire la recrutare, formare, dezvoltarea carierei, disciplină, transferul numai în condițiile legii sau prin consimțământ, remunerarea, încheierea funcției și libertatea de a înființa asociații profesionale.

În continuare, în conformitate cu pct.29) din Avizul Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni nr. 13 (2018), **se vor asigura procurorilor mijloace de trai comparabile cu cele ale judecătorilor, inclusiv remunerarea corespunzătoare, asigurarea independenței materiale și a protecției acestora, precum și cea a membrilor familiilor lor.**

În Raportul privind standardele europene referitoare la independența sistemului judiciar (2010, partea I, CDLAD(2010)040), Comisia de la Veneția a menționat că, nivelul remunerației trebuie stabilit ținând cont de situația socială din țară și trebuie **să fie comparat cu nivelul remunerației înalților funcționari**. Remunerația trebuie să fie determinată în funcție de un barem general și de criterii obiective și transparente.

Pornind de la premisele menționate *supra* precum și apreciind garanțiile materiale ale judecătorilor și procurorilor drept unul dintre pilonii independenței lor, Parlamentul, la 23.12.2013 a adoptat Legea nr. 328/2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (*abrogată ulterior prin Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar*) prin care a fost stabilit un mecanism clar și previzibil de determinare a cuantumului remunerației judecătorilor și procurorilor. *Astfel, salariul judecătorilor și procurorilor depindea de un coeficient determinat de ierarhia funcției deținute înmulțit la salariul mediu pe economie realizat în anul precedent*, care constituia un parametru macroeconomic obiectiv și varia doar în dependență de situația economică la nivel de stat. În acest mod, a fost fortificată independența instituțională a exponenților puterii judecătorești, iar executivul și legislativul au pierdut o pârgie vicioasă de influență necorespunzătoare.

Or, adoptarea legii speciale privind salarizarea judecătorilor și procurorilor a fost o necesitate având în vedere faptul că pentru judecători și procurori singura sursă de existență în timpul activității este salariul,

fără posibilitatea de a activa în alte domenii. De menționat că, modalitatea de calculare a salariilor potrivit Legii nr.328/2013, a fost generată în rezultatul unor reforme profunde în sistemul judecătoresc și Procuratură, petrecute cu participarea tuturor părților interesate și societății civile, cu susținerea multilaterală din partea partenerilor de dezvoltare.

Sistemul de salarizare al judecătorilor și procurorilor stabilit prin această lege a fost unul clar și echitabil, ținându-se cont de principiul separării puterilor în stat, de rolul judecătorilor și procurorilor în realizarea actului justiției, de incompatibilitățile și restricțiile prevăzute de lege pentru aceștia, în scopul asigurării unei independențe materiale a judecătorilor și procurorilor, exigențele impuse de actele internaționale, *inter alia* invocate supra cu privire la funcționarea eficientă a sistemului judecătoresc.

Este de menționat că, instituirea în Legea nr.328/2013 a unui sistem unitar de salarizare bazat pe salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune drept unitate de referință diminuează și implicarea Parlamentului și/sau a Guvernului, la stabilirea mărimii salariului judecătorului și procurorului fiind respectată în acest sens independența materială a acestora.

Cu referire la modul și condițiile de salarizare a procurorilor și judecătorilor sunt incidente și constatările Curții Constituționale care în Hotărârea nr.15/2017 *pentru controlul constituționalității unor prevederi ale articolului 101 alin.(1) din Legea nr.328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor (sesizarea nr.41a/2017)*, a statuat că: „39.Independența personală vizează statutul judecătorului, care trebuie să-i fie asigurat prin lege. În principal, criteriile de apreciere a independenței personale sunt: modul de recrutare a judecătorilor; durata numirii; inamovibilitatea; fixarea salariului judecătorilor prin lege; libertatea de expresie a judecătorilor și dreptul de a forma organizații profesionale, menite să apere interesele lor profesionale; incompatibilitățile; interdicțiile; pregătirea continuă; răspunderea judecătorilor. 40. Astfel, Curtea menționează că independența puterii judecătorești nu poate fi asigurată fără o independență financiară a judecătorilor.....57. Curtea constată că, deși o prevedere legală (art. 1 alin. (1)) stabilește cu titlu de principiu că salariul judecătorilor și procurorilor se va calcula având la bază salariul mediu pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune, în același timp această unitate de referință devine una inoperabilă. Or, prin norma contestată, legiuitorul a condiționat în totalitate mărirea salariului judecătorului de decizia care urmează a fi adoptată anual de puterea executivă și legislativă de a aloca mijloacele financiare pentru fondul de salarizare a sistemului judecătoresc.... 58. Curtea reține că în aceste condiții mărirea salariului judecătorului devine incertă, fiind lăsată la discreția decidenților, fapt care poate afecta independența puterii judecătorești. 59. Curtea reiterează că stabilirea politicii în domeniul salarizării, inclusiv a judecătorilor, ține de competența legislativului și executivului. În același timp, la adoptarea oricăror soluții în domeniul salarizării urmează a se respecta principiile constituționale incidente. 60. În Hotărârea nr. 27 din 20 decembrie 2011, Curtea Constituțională a reținut că statutul constituțional al judecătorului nu constituie privilegiul lui personal, ci un bun al întregii societăți, fiind chemat să asigure protecția eficientă a drepturilor fiecărui membru al societății. Remunerația judecătorului, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezintă una din componentele de bază ale independenței lui, fiind o contrabalansă la restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse lor de societate. Numai menținerea acestui echilibru permite justițiabililor de a manifesta încredere în competența, independența și imparțialitatea judecătorilor....62. Într-o democrație autentică, atât guvernării, cât și poporul trebuie să recunoască că judecătorul, care trebuie să decidă, în ultimă instanță, asupra vieții, libertății și drepturilor omului, pe lângă un înalt profesionalism și o reputație ireproșabilă, trebuie să posede o independență materială și un sentiment de siguranță cu privire la viitorul său. Statul are obligația de a stabili remunerația judecătorului astfel, încât aceasta să compenseze efortul și responsabilitățile lui și să fie pe măsura statutului și funcțiilor pe care le exercită, iar menținerea remunerației este una dintre garanțiile independenței judecătorului. 63. Incompatibilitățile și interdicțiile stabilite pentru judecători prin Legea fundamentală și dezvoltate prin legea specială, precum și responsabilitățile și riscurile aferente profesiei, impun reglementarea dreptului la salariu al judecătorului corespunzător statutului lor. 64. Concluzionând cele menționate, Curtea reține că incompatibilitățile și interdicțiile stabilite pentru judecători prin Legea fundamentală și dezvoltate prin legea specială, precum și responsabilitățile și riscurile aferente profesiei, impun reglementarea salariului judecătorului corespunzător statutului lor și într-un mod care ar asigura previzibilitatea cuantumului acestuia. În acest sens, prevederile cuprinse la articolul 10/1 alin. (1) din Legea nr. 328 din 23 decembrie 2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor, în partea condiționării anuale a cuantumului salariului de limita alocațiilor prevăzute în bugetul public național, încalcă articolele 6 și 116 din Constituția Republicii Moldova.”.

Însă, odată cu adoptarea Legii nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar (*prin care a fost abrogată și Legea nr.328/2013 privind salarizarea judecătorilor și procurorilor*), salariul de bază al salariaților din sistemul bugetar, inclusiv a judecătorilor și procurorilor se calculează prin înmulțirea valorii de referință stabilit de Guvern în fiecare an în Legea bugetului de stat, cu coeficienții de salarizare corespunzători claselor de salarizare pentru funcția respectivă. Astfel, deși în art.12 alineatul (15) este reglementat că valoarea de referință se reexaminează anual în funcție de condițiile economice din țară și de posibilitățile bugetului public național, cel puțin la nivelul prognozat al ratei inflației, menționăm că din momentul adoptării Legii 270/2018 (anul 2018) nici valoarea de referință nici coeficientul de salarizare corespunzător clasei de salarizare pentru judecători și procurori nu a fost schimbat în timp ce atât costurile vieții cât și inflația s-au aflat în creștere simțitoare. Respectiv de 4 ani de zile salariile judecătorilor și procurorilor rămân neschimbate.

Pe de altă parte, sistemul de salarizare stabilit prin *Legea nr.328/2013 privind salarizarea judecătorilor*, bazat pe salariul mediu pe economie, stabilit, în fiecare an de către Guvern, care are un trend anual crescător (anul 2019- 6975 lei; anul 2020-7953 lei; 2021-8716 lei; anul 2022- 9900 lei), asigură creșterea salariului judecătorilor și procurorilor în fiecare an raportat la condițiile economice din țară, fapt necesar și justificat în mod obiectiv constituind o garanție a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia procurorii și judecătorii trebuie să se supună.

Eliminarea mecanismului de cuantificare obiectivă a salariilor judecătorilor și procurorilor și reatribuirea acestei prerogative în competența executivului și legislativului, au diminuat semnificativ garanțiile sociale existente și au readus asigurarea materială a actorilor, care înfăptuiesc actul de justiție în câmpul discreționar al politicului.

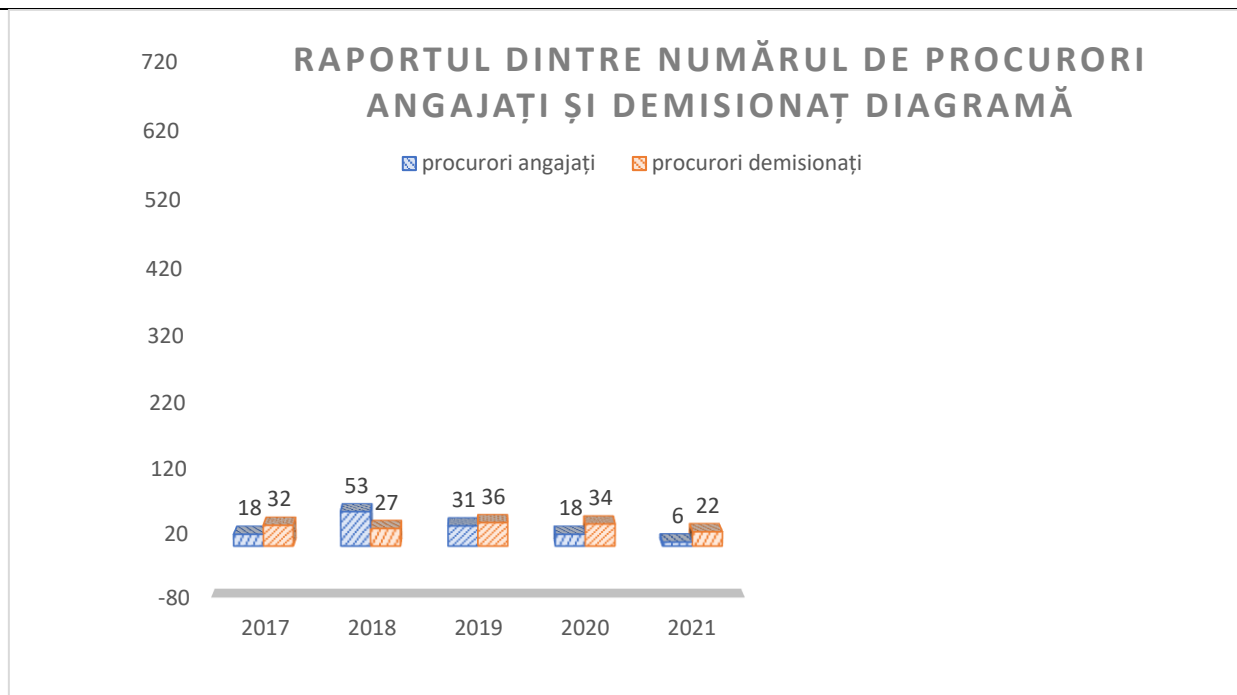
Prin urmare, prevederile cuprinse în *Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare*, au determinat diminuarea simțitoare a mărimii salariului procurorilor și judecătorilor ce impun acestora o sarcină excesivă și disproporționată fără a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

În jurisprudența sa CtEDO a considerat că, *o diminuare a compensațiilor salariale constituie o lezare radicală a drepturilor reclamanților, fiind rupt în defavoarea lor, echilibrul între protecția proprietății și exigențele interesului general, constatând o încălcare a art.1 (dreptul de proprietate) din Primul protocol Adițional al Convenției (Hotărârea Ct.EDO din 4 august 2006, cauza Stîngaciu Tudor vs. România).*

În aceeași ordine de idei, Curtea Constituțională în Hotărârea nr. 25 din 06.11.2014 a statuat că: „109. Curtea afirmă că, **de principiu, scăderile de salarii pot să aibă loc doar în condițiile unei crize economico-financiare obiectiv existente și recunoscută la nivel oficial, în cazul scăderii echitabile a salariilor tuturor sau a majorității categoriilor de angajați bugetari, potrivit principiului solidarității. 110. Curtea reține la fel că, de principiu, salariile judecătorilor nu pot fi diminuate decât în condițiile menționate la punctul 109 supra. Mai mult, chiar și în aceste condiții, legislativul este obligat să nu piardă din vedere specificul și importanța sistemului judiciar, astfel încât să nu afecteze principiul independenței judecătorilor..”.**

Or, diminuarea salariilor procurorilor a condiționat și faptul că în perioada ultimilor ani numărul de procurori angajați este în continuă descreștere la moment fiind vacante 71 de posturi precum și rata demisionării procurorilor constituind în medie 30 de procurori sau 4% anual.

Raportul dintre numărul de procurori angajați și demisionați este reflectat în tabelul de mai jos.

Luând în considerație cele expuse *supra* considerăm judicios revenirea la sistemul de calculare a salariului procurorului și judecătorului în bază salariului mediu pe economie, fapt ce se încadrează în organizarea politico-juridică a statului de drept (alin.(3) art.1 din Constituție).

Or, potrivit art. 6 din Legea salarizării nr. 847/2002: „... legislația în domeniul salarizării se bazează pe Constituția Republicii Moldova și include Codul muncii, prezenta lege și celelalte acte normative care reglementează salarizarea. În cazul în care legislația în domeniul salarizării contravine actelor juridice internaționale la care Republica Moldova este parte, prioritate au reglementările internaționale.”.

În aceeași ordine de idei, raportând mărimea salariului procurorului din Republica Moldova se relevă că, acesta este net inferior salariului unui procuror începător în România². Mai mult, procurorii români mai primesc și sporuri de risc și suprasolicitare neuropsihică, spor de confidențialitate și spor de condiții de muncă grele, vătămătoare sau periculoase, sporuri de care procurorii din Republica Moldova nu dispun.

În altă ordine de idei, este necesar de menționat că pentru orice instituție/organizație sunt importante toate resursele (materiale, umane, financiare și informaționale) dar, un rol determinant îl au resursele umane și managementul acestora, ele constituind “*elementul creator, activ și coordonator al activităților ...*”.

Prin urmare, necesitatea managementului strategic al resurselor umane și previziunea necesarului de personal este cu atât mai actuală cu cât, realitatea arată că existența unor supra-efective de salariați, lipsa forței de muncă, pentru anumite calificări, dezechilibre în ceea ce privește structura salariaților în funcție de vârstă, gen, etc. afectează activitatea și rezultatele instituției.

Asigurarea unui sistem de salarizare echitabil și atractiv (motivațional) a personalului procuraturii, ar putea soluționa anumite provocări conexe managementului resurselor umane, dar și a unui nivel corespunzător de independență și integritate. Or, managementul resurselor umane trebuie să asigure o utilizare eficientă a personalului, adaptând necesarul de salariați la necesitățile impuse de evoluția activității și structurii instituției.

Prin urmare, administrarea eficientă a resurselor alocate sistemului Procuraturii, atât a celor umane, cât și a celor financiare și valorificarea eficace a acestora va contribui direct la fortificarea capacităților instituționale.

Cu referire la funcționarii publici și personalul tehnic din cadrul Procuraturii, salariile acestora a fost calculate, în baza valorii de referință diferențiate, care a constituit 1700 lei, după cum urmează:

1	2	3	4	5
Procuratura Generală				
A2003	Șef al Aparatului Procuraturii Generale	125	13,37	22730,00

² <https://monitoruljustitiei.ro/stiri/salariile-procurorilor-25-000-de-lei-salariul-maxim-in-2022-18660196/>

A2033	Şef Direcție	99	7,76	13200,00 - 14960,0
A2064	Şef Secție	87	6,04	10270,0 lei - 11650,0
A2069	Şef secție în cadrul direcției	85	5,79	9850,0 lei - 11170,0
A2083	Şef serviciu	83	5,55	9440,0 lei - 10710,0
A2113	Consultant al procurorului	75	4,70	7990,0 lei - 9070,0
A2176	Specialist principal	65	3,81	6480,00 lei - 7350,0
A2209	Specialist	55	3,09	5260,0 lei - 5970,0
Procuraturile specializate				
A2113	Consultant al procurorului	75	4,70	7990,0 lei - 9070,0
A2176	Specialist principal	65	3,81	6480,00 lei - 7350,0
A2209	Specialist	55	3,09	5260,0 lei - 5970,0
D3115	Ofițer superior de urmărire penală/de investigație	61	3,51	8880,0 - 18600,0
Procuraturile teritoriale				
A2128	Consultant al procurorului	73	4,51	7670,0 lei - 8690,0
A2199	Specialist principal	58	3,29	5600,0 lei - 6350,0
A2225	Specialist	50	2,79	5260,0 lei - 5970,0
Funcții de execuție (personal auxiliar)				
H6110	Agent aprovizionare	34	1,99	3390,0 - 3850,0
H6135	Administrator	28	1,76	3000,0 - 3390,0
H6101	Şef depozit	36	2,08	3540,0 - 4020,0
H6061	Administrator rețea de calculatoare	49	2,73	4650,0 - 5050,0
H6065	Programator	49	2,73	4650,0 - 5260,0
H6038	Inginer programator	58	3,29	5600,0 - 6350,0
H6174	Şofer	14	1,31	2360,0 - 2690,0
H6175	Îngrijitor de încăperi de serviciu	12	1,26	1800,0 - 2000,0
H6171	Tâmplar	15	1,34	2420,0 - 2740,0
H6169	Lăcătuș	17	1,40	2520,0 - 2850,0
H6176	Operator telecomunicații	10	1,21	2180,0 - 2470,0
H6158	Electrician	24	1,62	3000,0 - 3300,0
G6024	Felcer	46	2,56	4360,0 - 4930,0
	Măturător			1800,0 - 2000,0

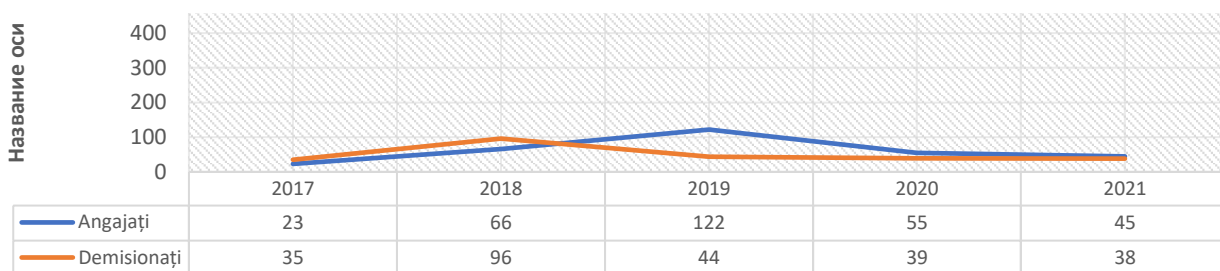
Astfel, potrivit SRSJ, în pofida noului sistem de salarizare, salariile reduse în serviciul public rămân o problemă. Se pare că salariile mici au cauzat rate ridicate de fluctuație a cadrelor.³

Specialiștii din cadrul Procuraturii nu ajung să ridice mărimea unui salariu mediu pe economie, iar situația e și mai complicată la capitolul personalului tehnic, care dispun de cele mai mici salarii, puțin peste salariul minim, fapt care determină cea mai mare rată de fluctuație în rândul lor și care afectează per ansamblu funcționalitatea sistemului Procuraturii.

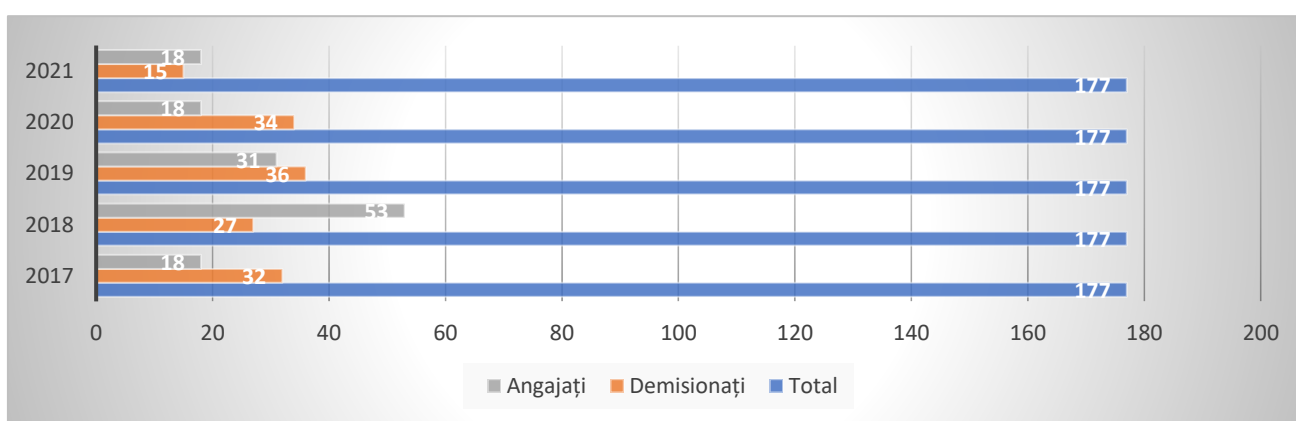
În continuare, conform statelor de personal, cu referire la funcționari publici, Procuratura dispune de 457 de posturi, dintre care 79 la moment sunt vacante, ceea ce constituie 17,3 %. Din 457 - 11 sunt de conducere (4 vacante), 256 de consultanți ai procurorilor (32 vacante), 125 de specialiști principali (22 vacante) și 65 de specialiști (21 vacante). Astfel, există o deficiență de 30 % de specialiști.

³ Republica Moldova. Ministerul Justiției. Chișinău. Strategia de reformă a sectorului justiției 2011-2015 (2012) accesat la http://www.justice.gov.md/public/files/file/reforma_sectorului_justitiei/srsj_pa_srsj/SRSJen.pdf

Raportul dintre funcționarii publici angajați și demisionați în perioada 2017-2021

Cu referire la funcționarii publici cu statut special, din 66 de posturi de funcționari publici cu statut special, 36 sunt vacante, ceea ce constituie circa **50 %**. Acest fapt, are repercusiuni importante asupra activității Procuraturii, ținând cont că fără resursele umane necesare e mai dificil de a realiza performanță.

Astfel, se constată că pe lângă faptul că personalul nu este suficient, există și un nivel mare de fluctuație, cauzat în special de nivelul scăzut al salariului.

Totodată, nu ar putea fi apreciată drept eficientă activitatea Procuraturii fără suportul personalului care asistă procurorii în exercitarea atribuțiilor de serviciu, motiv din care este necesară crearea condițiilor necesare pentru asigurarea cu personal calificat și competitiv.

Calitatea și finalitatea actului de justiție sunt direct proporționale nu doar cu competențele profesionale ale procurorului, dar și cu competențele personalului care îl ajută în activitate. Din aceste considerente, se impune o investiție și o remunerare proporțională pentru activitatea desfășurată de către funcționarii publici din cadrul Procuraturii reieșind și din responsabilitățile atribuite prin lege acestora.

Prin urmare, în scopul diminuării fluctuației de personal în proiect se propune ca valoarea de referință și pentru angajații Procuraturii, Consiliului Superior al Procurorilor și Consiliului Superior al Magistraturii, să fie stabilită în valoare fixă, în mărime de 50% din salariul mediu lunar pe economie.

Totodată, o altă prevedere care constituie obiectul prezentului proiect de lege este modificarea Legii nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care dispozițiile din Articolul III pct.32 din Legea nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, să producă efecte, doar pentru procurorii angajați după 1 ianuarie 2018, de vreme ce până la 1 ianuarie 2018 procurorii s-au angajat în serviciu, acceptând restricțiile și incompatibilitățile, care erau raportate la garanțiile sociale oferite de legislator la acea perioadă. Or, noile condiții de pensionare ale procurorilor, urmează să vizeze doar procurorii angajați după 1 ianuarie 2018, care au acceptat aceste condiții la angajare.

Astfel, Constituția Republicii Moldova consacră dreptul la pensie ca fiind un drept la asigurare în caz de bătrânețe, care corespunde obligației corelative a statului de a asigura cetățenilor „un nivel de trai decent”. Același drept este reglementat și în art. 3 alin.(5) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură potrivit căruia independența procesuală a procurorului este asigurată prin garanții care exclud orice influență politică, financiară, administrativă sau de altă natură asupra procurorului legată de exercitarea atribuțiilor sale.

Potrivit art.63 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură (în vigoare - 01.08.2016) „Procurorii au dreptul la pensie conform Legii nr.156-XIV din 14 octombrie 1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat.”.

Este necesar de menționat că la momentul intrării în vigoare a noii Legi cu privire la Procuratură (01.08.2016), condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori erau reglementate de Capitolul VI, art. 462 din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, după cum urmează:

„Articolul 462 Condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori

„(1) Asiguratul care a atins vârsta menționată la alin.(2) și confirmă stagiul de cotizare prevăzut la alin.(3), din care cel puțin 15 ani în funcția de procuror, are dreptul la pensie în proporție de 75% din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută.

(2) Începînd cu 1 iulie 2011, pentru procurori se stabilește vârsta de pensionare de 50 de ani și 6 luni, atît pentru bărbați, cît și pentru femei. În fiecare an ulterior, vârsta de pensionare se majorează conform tabelului nr.9, pînă la atingerea vârstei de pensionare prevăzute la art.41 alin.(1).

Tabelul nr.9

De la 1 iulie	Vîrsta de pensionare
Bărbați	Femei
2011 50 ani 6 luni	50 ani 6 luni
2012 51 ani	51 ani
2013 51 ani 6 luni	51 ani 6 luni
2014 52 ani	52 ani
2015 52 ani 6 luni	52 ani 6 luni
2016 53 ani	53 ani
2017 53 ani 6 luni	53 ani 6 luni
2018 54 ani	54 ani
2019 54 ani 6 luni	54 ani 6 luni
2020 55 ani	55 ani
2021 55 ani 6 luni	55 ani 6 luni
2022 56 ani	56 ani
2023 56 ani 6 luni	56 ani 6 luni
2024 57 ani	57 ani
2025 57 ani 6 luni	57 ani
2026 58 ani	57 ani
2027 58 ani 6 luni	57 ani
2028 59 ani	57 ani
2029 59 ani 6 luni	57 ani
2030 60 ani	57 ani
2031 60 ani 6 luni	57 ani
2032 61 ani	57 ani
2033 61 ani 6 luni	57 ani
2034 62 ani	57 ani

(3) Începînd cu 1 iulie 2011, pentru procurori se stabilește stagiul de cotizare necesar obținerii dreptului la pensie de 22 de ani. În fiecare an ulterior, stagiul de cotizare se majorează conform tabelului nr.10, pînă la atingerea stagiului de cotizare de 35 de ani, atît pentru bărbați, cît și pentru femei.

Tabelul nr.10

De la 1 iulie	Stagiul de cotizare
2011 22 ani	
2012 24 ani	
2013 26 ani	
2014 28 ani	
2015 30 ani	
2016 32 ani	
2017 34 ani	
2018 35 ani	

(4) Procurorii militari cad sub incidența Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne. Vechimea în muncă a procurorilor transferați în procuraturile militare și în subdiviziunea Procuraturii Generale investită cu atribuții în Forțele Armate se include în vechimea totală în muncă a militarului.

(5) În stagiul de muncă/cotizare în funcția de procuror necesar stabilirii pensiei se include și perioada de activitate în calitate de anchetator în procuratură și de judecător.

(6) Perioadele de activitate necontributive în funcțiile de procuror, de anchetator în procuratură și de judecător de până la 31 decembrie 2005 se includ în stagiul de cotizare total și în cel special. Cheltuielile aferente includerii în stagiul de cotizare a perioadelor specificate se acoperă de la bugetul de stat în modul stabilit de Guvern.”

Deși modificarea condițiilor de pensionare ale procurorilor au fost majorate pe etape a vârstei de pensionare (până la 63 de ani), egalând-o cu vârsta aplicată în sistemul public de pensionare, fapt care a afectat direct interesele acestor categorii de subiecți, legislatorul a mers mai departe și ulterior, cu diferență de doar câteva luni de la intrarea în vigoare a noii Legi cu privire la Procuratură, prin Legea nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, a modificat unele dispoziții ale Legii nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat referitor la condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori, fiind abrogat Capitolului VI în partea ce ține de articolul 462 din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat. *(a se vedea Articolul III pct.32 din Legea nr.290 din 16 decembrie 2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative)*, prevederi care au intrat în vigoare la 1 ianuarie 2018. *(A se vedea și Articolul VIII [...] (2) Punctul 9 în partea ce ține de articolul 8 alineatele (1) și (11), punctele 12, 17, 34, 38 și 39 din articolul III din prezenta lege intră în vigoare la 1 aprilie 2017, iar articolul II, precum și punctul 32 din articolul III, în partea ce ține de articolul 462, intră în vigoare la 1 ianuarie 2018. [...])*

Respectiv, dacă până la 1 ianuarie 2018 exista o formulă specială de calcul a pensiei pentru procurori, care reprezintă o proporție fixă din suma tuturor plăților lunare asigurate ale procurorului în exercițiu în ultima funcție deținută, din 1 ianuarie 2018 baza de calcul al pensiei procurorilor o constituie venitul mediu lunar asigurat din toată perioada de activitate, valorizat la momentul stabilirii pensiei. Venitul mediu lunar asigurat constă din suma contribuțiilor plătite în perioadele contributive, cotele de contribuții stabilite prin lege pentru aceste perioade și numărul total de luni de cotizare *(formula de calcul al venitului mediu lunar asigurat este prevăzută de Anexa 1 la Legea nr.156/1998)*.

Modificările operate prin Legea nr. 290/2016, prin care legiuitorul a instituit pentru procurori condiții generale de pensionare, micșorând concomitent cuantumul acesteia este contrară exigențelor actuale pe care importante documente internaționale le exprimă în mod direct la acest capitol, diminuând totodată protecția socială a acestei categorii de persoane, implicit afectând dreptul lor de proprietate, prevăzut de articolul 46 din Constituție.

Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene, măsurile care reduc cuantumul unei pensii nu trebuie considerate o privare de bunuri, ci mai degrabă o ingerință în dreptul de a poseda nestingherit acele bunuri *(Decizia Koufaki și Adedy v. Grecia, 7 mai 2013, par.34)*.

Prin urmare, deși la adoptarea noii Legi cu privire la Procuratură, art.462 din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, prevedea o garanție minimă referitor la condițiile de stabilire a pensiei pentru procurori, raportată la statutul, interdicțiile, complexitatea competențelor, aportul intelectual necesar pentru exercitarea lor, gradul de angajare și de responsabilitate, precum și riscurile inerente profesiei, Legea nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin abrogarea Capitolului VI în partea ce ține de articolul 462 din Legea nr.156/1998 privind pensiile de asigurări sociale de stat, a redus la zero această unică garanție pentru procurori. *(Articolul III pct.32 din Legea menționată supra)*.

Or, pensia stabilită pentru procurori până la intrarea în vigoare a Legii 290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative a fost instituită pentru a stimula stabilitatea în serviciu și formarea unei cariere în procuratură, aceasta fiind o necesitate izvorâtă și din statutul profesional al acestora, care impune interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au și vizează activități care le-ar putea aduce venituri suplimentare, care să le asigure posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să le mențină un trai decent.

În acest sens, potrivit art.14 alin.(1) din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură: *„Funcția de procuror este incompatibilă cu orice altă funcție publică sau privată, precum și cu alte activități remunerate sau neremunerate.”*

Acceptând restricțiile dure impuse prin lege în activitatea lor, la accesarea în funcție, procurorii au contat că pensia specială le va recupera aceste inconveniențe și aveau miza și siguranța că la împlinirea unei vârste anumite de pensionare, urmare a întrunirii cumulative a trei condiții: atingerea vârstei corespunzătoare, activitatea unui anumit număr de ani doar în calitate de procuror și existența unei anumite vechimi generale în muncă, ei vor beneficia de pensia de serviciu, recalcularea căreia se va efectua ținându-se cont de mărimea salariului lunar al procurorului în exercițiu.

Respectiv, condițiile de pensionare a procurorului și mărimea pensiei acestuia stabilite până la intrarea în vigoare a Legii 290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative era justificată în mod obiectiv ca o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună procurorii, statut restrictiv, stabilit prin lege de către Parlament. Tratatamentul juridic diferit al procurorilor în ceea ce privește sistemul de pensionare se justifică și datorită riscului pe care îl implica exercitarea profesiei, cu un rol esențial în apărarea drepturilor omului, ordinii publice și valorilor statului de drept.

În această ordine de idei, reglementarea diferită a condițiilor de pensionare a procurorului nu constituie o încălcare a principiului egalității cetățenilor în fața legii, principiul prevăzut în art.16 a Constituției, având în vedere specificul activității procurorilor care impune îndatoriri și interdicții, precum și riscuri sporite, ceea ce justifică în mod obiectiv și rezonabil o diferențiere a regimului juridic de pensionare față de regimul stabilit pentru alți asigurați care nu sunt supuși acelorași exigențe, restricții, riscuri.

În acest context, orice persoană care s-a decis să urmeze cariera de procuror și-a asumat faptul că, toată viața cât va exercita această profesie, se va limita exclusiv la veniturile legale pe care le poate realiza, având siguranța că la data ieșirii la pensie va avea posibilitatea efectivă de a-și crea o situație materială de natură să-i mențină un nivel de viață apropiat de cel avut în timpul activității, or ar fi inechitabil ca după o viață întreagă dedicată profesiei, odată ce a ieșit la pensie procurorul să ajungă cu pensia drastic micșorată.

Totodată, la adoptarea noilor condiții privind stabilirea pensiei pentru procurori (prin Legea 290/2016) nu s-a ținut cont de angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova prin aderarea la organismele internaționale și nici de jurisprudența constantă a Curții Constituționale a Republicii Moldova.

Astfel, potrivit standardelor și cerințelor dreptului internațional cu privire la rolul Procuraturii în cadrul sistemului de justiție penală, condițiile de muncă, salarizarea, pensia și vârsta de pensionare se stabilesc procurorilor, ținându-se cont de rolul și locul justiției în statul de drept, de responsabilitatea, complexitatea și riscurile funcției, de incompatibilitățile și interdicțiile prevăzute de lege pentru această categorie de persoane. Actele internaționale impun statelor-membre obligația de a stabili printr-o lege specială pentru judecători și procurori o pensie corespunzătoare, care să asigure acestora o independență economică reală, respectiv:

-În art.6 din Liniile Directoare privind Rolul Procurorilor, adoptate de Congresul al VIII-lea al ONU pentru Prevenirea Criminalității și Tratatamentul Infractorilor (Havana, Cuba, 27 august – 7 septembrie 1990) se menționează că: *„Condițiile de muncă rezonabile, remunerarea adecvată și, acolo unde este cazul, mandatul, pensia și vârsta de pensionare ale procurorilor vor fi stabilite prin lege sau sub forma unor reguli ori regulamente publicate”*;

-Pct.5 din Recomandarea (2000) 19 a Comitetului Miniștrilor către Statele membre privind rolul Procuraturii în sistemul de justiție (Adoptată de Comitetul Miniștrilor la 6 octombrie 2000, la cea de-a 724 reuniune a delegaților Miniștrilor), care statuează că: *„Statul trebuie să adopte măsuri pentru ca: d) legea să garanteze, pentru exercitarea acestei funcții, condiții rezonabile, avînd în special, un statut, o remunerație și o pensie în conformitate cu importanța misiunilor exercitate, precum și vîrsta corespunzătoare pentru pensionare”*;

- pct.27 din Declarația de la Bordeaux „Judecătorii și procurorii într-o societate democratică”, 20 Septembrie 2009, prevede că: *„Independența procurorilor este indispensabilă pentru a le permite să-și desfășoare sarcinile. Consolidază rolul lor în statul de drept și în societate și, de asemenea, garantează că sistemul de justiție va funcționa echitabil și eficient și că toate beneficiile independenței judiciare vor fi realizate (alineatele 3 și 8 din Declarație). Astfel, asemănătoare independenței asigurate judecătorilor, independența procurorilor nu este o prerogativă sau un privilegiu conferit în interesul procurorilor, ci o garanție în interesul unei justiții echitabile, imparțiale și eficiente care protejează atât interesele publice, cât și cele private ale persoanelor în cauză.”*. În același timp pct.32 din același act internațional statuează că: *„Independența judecătorilor și a procurorilor este inseparabilă de statul de drept. Judecătorii, cât și procurorii acționează pentru binele comun, în numele societății și ai cetățenilor ei, care își doresc garantarea drepturilor și libertăților lor sub toate aspectele lor.”*, iar pct.37 prevede că: *„Respectarea*

principiilor de mai sus înseamnă ca statutul procurorilor să fie garantat prin lege la nivelul cel mai înalt posibil, într-o manieră similară cu cel al judecătorilor.”;

- Avizul nr. 9 (2014) al Consiliului Consultativ al Procurorilor Europeni (CCPE) în atenția Comitetului Miniștrilor al Consiliului Europei privind normele și principiile europene referitoare la procurori la pct.53 statuează că: „ *Misiunile de judecător și procuror sunt similare și complementare în ceea ce privește cerințele și garanțiile referitor la statutul și condițiile de muncă, inclusiv recrutarea, formarea, evoluția în carieră, salariul, măsurile disciplinare și transferul (care se poate face numai în conformitate cu legea sau cu acordul lor)...*”, iar pct. 75 stabilește că „*Statele ar trebui să ia măsuri pentru a se asigura că procurorii au condiții de muncă rezonabile, de exemplu remunerația, mandatul și pensia să fie în concordanță cu importanța sarcinilor efectuate, iar vârsta de pensionare să fie una adecvată.*”;

- Asociația Europeană a Magistratilor pentru Democrație și Drepturile Omului (MEDEL) prevede în Declarația de la Palermo că *procurorii ar trebui echivalați cu magistrații, deoarece ei au obligația de a asigura egalitatea cetățenilor în fața legii. Mai mult, ei trebuie să poată să-și exercite funcțiile „în mod independent față de puterea politică” și să se supună doar legii;*

- Standardele Asociației Internaționale a Procurorilor privind responsabilitatea profesională (1999) și Declarația privind îndatoririle și drepturile esențiale ale procurorilor prevăd la art.6 că procurorii să fie protejați împotriva acțiunilor arbitrare ale Guvernului, pentru a se asigura că ei sunt în măsură să își îndeplinească responsabilitățile profesionale în mod independent și în conformitate cu aceste standarde. În general, procurorii ar trebui să aibă dreptul la condiții rezonabile de serviciu și remunerare adecvată, proporționale cu rolul crucial realizat de ei și să nu le fie diminuate în mod arbitrar salariile sau alte beneficii ale lor.

- Rezoluția Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite nr.40/32 din 29 noiembrie 1985, stabilește că: „*având în vedere că judecătorii sunt încredințați cu decizia finală asupra vieții, libertăților, drepturilor, îndatoririlor și proprietății cetățenilor, [...] Mandatul funcției judecătorilor, independența lor, securitatea, remunerarea adecvată, condițiile serviciului, pensiile și vârsta pensionării vor fi asigurate în mod adecvat de lege*”.

- În recomandările relevante ale Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei se menționează că orice modificare a cadrului normativ național al statelor-membre ale Consiliului Europei care aduc atingere autorității judecătorești (din care face parte și corpul de procurori) urmează a fi coordonată cu experții în materie ai Consiliului Europei. Este absolut inadmisibil de a diminua protecția juridică a statutului procurorului/judecătorului în procesul adoptării unor legi noi. Statutul procurorului/judecătorului nu trebuie raportat sau asimilat cu cel al altor autorități publice, indiferent de ierarhia acestora în stat;

- Recomandarea REC(2000)19 a Comitetului de Miniștri al statelor membre privind rolul procurorului în sistemul de justiție penală în pct.5 lit.d) stipulează că statul trebuie să adopte măsuri ca legea să garanteze, pentru exercitarea acestor funcții, condiții rezonabile de serviciu având, în special, un statut, o remunerare și o pensie în conformitate cu importanța misiunilor exercitate, precum și vârsta corespunzătoare pentru pensionare.

În altă ordine de idei, în hotărârile sale anterioare Curtea Constituțională s-a referit la aspectul juridic al problemei privind statutul judecătorului, procurorului consfințite în Constituție, precum și la aspectul juridic al problemei privind garanțiile sociale ale independenței judecătorului și procurorului.

În acest sens, în Hotărârea nr.4 din 27.01.2000 „Privind controlul constituționalității unor prevederi din legile care reglementează asigurarea cu pensii a judecătorilor, procurorilor, anchetatorilor Procuraturii și funcționarilor publici” Curtea Constituțională a reținut: „3.(...) *Dreptul cetățeanului la asigurarea cu pensie se află în dependență directă de caracterul activității social-utile prestate. Pensiile pentru vechime în muncă ale judecătorilor, procurorilor (...) au fost obținute prin munca prestată de aceștia, prin exercitarea unor funcții speciale, de importanță majoră pentru societate*”. Curtea Constituțională în Hotărârea nr.4 din 27.01.2000 a mai statuat că „*Data fiind importanța socială majoră a obligațiunilor procurorilor și anchetatorilor Procuraturii, responsabilitatea sporită, riscul pe care îl comportă exercițiul atribuțiilor lor funcționale, categoriile respective de colaboratori trebuie să beneficieze de un sistem de garanții juridice certe.*”

În Hotărârea nr.22 din 5 septembrie 2013 pentru controlul constituționalității unor prevederi referitoare la imunitatea judecătorului, Curtea Constituțională a menționat: „45. *În mecanismul statal de apărare a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului un factor de primă importanță îl constituie buna funcționare a autorității judecătorești. Protecția judiciară efectivă și completă se poate realiza doar*

în condițiile unei adevărate independențe a autorității judecătorești... . Acest fapt impune asigurarea autonomiei și independenței puterii judecătorești [...]”

În Hotărârea nr.25 din 27.07.2017 cu referire la principiile independenței judecătorului, Curtea a menționat, că „40. Este indubitabil faptul că principiul independenței justiției nu poate fi restrâns numai la cuantumul remunerației (cuprinzând atât salariul, cât și pensia) judecătorilor, acest principiu implicând o serie de garanții, cum ar fi: statutul (condițiile de acces, procedura de numire, garanții solide care să asigure transparența procedurilor prin care sunt numiți judecătorii, promovarea și transferul, suspendarea și încetarea funcției), stabilitatea sau inamovibilitatea acestora, garanțiile financiare, independența administrativă, precum și independența puterii judecătorești față de celelalte puteri în stat. Pe de altă parte, independența justiției include securitatea financiară a judecătorilor, care presupune și asigurarea unei garanții sociale cum este pensia specială a judecătorilor. 41. ... principiul independenței justiției apără pensia specială a judecătorilor, ca parte integrantă a stabilității financiare a acestora, în aceeași măsură cu care apără celelalte garanții ale acestui principiu.”

Ținând cont de jurisprudența constantă a Curții Constituționale referitoare la pensiile judecătorilor și procurorilor, statutul constituțional al acestora (statut dezvoltat prin lege organică, care cuprinde o serie de incompatibilități și interdicții, dar care implică responsabilități și riscuri inerente profesiei), se impune acordarea garanțiilor sociale (inclusiv dreptul la pensie pentru limită de vârstă în condiții speciale) ca o componentă a independenței procurorilor, garanție a statului de drept, statuat de art.1 alin.(3) din Legea fundamentală.

Or, restrângerile garanțiilor materiale și sociale ale procurorilor reprezintă o ingerință în independența lor, atât sub aspect funcțional, cât și sub aspect personal, stabilitatea financiară a procurorului reprezentând una din garanțiile independenței justiției, fiind valabile constatările Curții Constituționale din pct.36-40 din Hotărârea nr.25 din 27.07.2017 cu referire la principiile independenței judecătorului.

Astfel, autonomia și independența procesuală a procurorilor, potrivit Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură, presupune absența drepturilor exclusiv politice și a drepturilor social-economice (dreptul la negocieri colective în materie de muncă, dreptul la grevă, libertatea economică), precum și a incompatibilităților și interdicțiilor stabilite pe parcursul întregii cariere profesionale.(art.14 și art.15 din Legea cu privire la Procuratură).

Pentru procurori, ca și pentru judecători, pensia pentru limită de vârstă acordată conform unor condiții speciale, este o necesitate izvorâtă din statutul lor profesional, care impune interdicții pe care celelalte categorii de asigurați nu le au, întrucât judecătorii și procurorii, pe lângă salariul de funcție, nu pot avea alte venituri decât cele provenite din activitatea didactică și științifică.

Instituirea pensiei speciale pentru procurori ca și pentru judecători nu reprezintă un privilegiu, ci este justificată în mod obiectiv, ea constituind o compensație parțială a inconvenientelor ce rezultă din rigoarea statutului special căruia trebuie să i se supună.

Reducerea garanțiilor sociale pentru procurori riscă să sporească vulnerabilitatea vis-a-vis de actele de corupție, întrucât motivarea financiară și protecția socială a unei funcții sporește și nivelul de responsabilitate și integritate a acestei funcții.

De asemenea o altă prevedere care constituie obiectul prezentului proiect de lege este completarea Legii nr.3/2016 în partea ce ține de gradele de calificare profesionale a procurorilor. Or, completarea Legii în partea ce ține de gradele de calificare a procurorilor vine să înlăture omisiunea evidentă prin care au fost excluse nejustificat gradele de calificare ale procurorilor odată cu demilitarizarea procuraturii la adoptarea Legii nr.3/2016 cu privire la Procuratură. Gradele de clasificare și militare speciale ale procurorilor au fost conferite până la 01.08.2016 atât pentru funcția și vechimea în muncă, cât și pentru gradul înalt de profesionalism al procurorului, valabilitatea cărora nu poate fi exclusă prin efectul Legii.

În context, menționăm că conform Avizului Consultativ al Procurorilor Europeni nr. 9, elaborat Strasbourg, la 17 decembrie 2014, privind normele și principiile europene referitoare la procurori „53. Misiunile de **judecător și procuror sunt similare și complementare în ceea ce privește cerințele garanțiile referitor la statutul și condițiile de muncă, inclusiv recrutarea, formarea, evoluția în carieră, salariul, măsurile disciplinare și transferul (care se poate face numai în conformitate cu legea sau cu acordul)...**”.

Astfel, prin Legea nr.257/2020 cu privire la modificarea unor acte normative legiuitorul a introdus în anexa nr.2 a Legii nr. 270/2018 a sporurilor lunare pentru grad profesional pentru procurori, totuși la moment procurorii nu beneficiază de aceste sporuri având în vedere faptul că Legea nr.3/2016 nu conține prevederi privind acordarea unor astfel de grade.

Prin urmare proiectul vine să înlăture omisiunea constatată iar orice garanție atribuită procurorilor trebuie să fie concret stabilită în Legea specială prin reglementări clare și previzibile.

Un alt aspect, care afectează drepturile materiale se referă la faptul că procurorii nu beneficiază de spor pentru situațiile în care aceștia îndeplinesc, la aceeași unitate (subdiviziune), obligațiile de muncă ale unui procuror temporar absent, fără a fi scutiți de munca lor de bază (în limitele duratei normale a timpului de muncă stabilite de prezentul cod). Procurorii sunt puși în situația în care de multe ori înlocuiesc colegii absenți, fapt care deși influențează nemijlocit volumul de muncă, prin mărirea considerabilă a sarcinii per procuror, iar procurorii nu beneficiază de niciun spor pentru munca suplimentar realizată.

În condițiile în care art.156 din Codul muncii al Republicii Moldova nr. 154/2003 prevede dreptul salariatului de a primi un astfel de spor, la fel, precum prevede și art. 24 din Legea nr. 270/2018, neacordarea acestui spor procurorilor în situații similare, creează discriminări. Astfel, se propune includerea expresă în Legea nr. 3/2016 a prevederii privind posibilitatea cumulării atribuțiilor în cazul în care un procuror este temporar absent, cu mențiunea că acest fapt nu constituie o situație de incompatibilitate.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Proiectul de lege a fost elaborat în scopul excluderii inadvertențelor în partea reglementărilor ce țin de garanțiile sociale ale procurorilor și judecătorilor precum și perfecționarea legislației în sensul asigurării și desfășurării unei activități mai eficiente a Procuraturii și a instanțelor de judecată.

Or, activitatea Procuraturii nu poate fi efectivă dacă nu se axează pe legalitate, transparență, imparțialitate, responsabilitate, stabilitate. Pentru implementarea cât mai bună și dinamică a obiectivelor Procuraturii este necesară aplicarea unor metode de management public prin introducerea unor principii de motivare și proceduri de salarizare a procurorilor și funcționarilor publici, ceea ce află în raport direct cu calitatea resurselor umane.

Prin urmare, pentru a corespunde exigențelor și standardelor stabilite funcției de procuror și judecător precum și în scopul diminuării fluctuației de personal în proiect se propune ca valoarea de referință pentru procurori și judecători precum și angajații Procuraturii, sistemului judecătoresc, Consiliului Superior al Procurorilor și Consiliului Superior al Magistraturii să fie stabilit în mărime de 50% din salariul mediu lunar pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune.

În acest sens, se propune completarea articolului 12 din Legea nr. 270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar cu alineatul (14¹), cu următorul cuprins:

„(14¹) Prin derogare de la prevederile alin.14, valoarea de referință corespunzătoare coeficientului de salarizare 1.0, pentru procurori, judecători precum și angajații Procuraturii, sistemului judecătoresc, Consiliului Superior al Procurorilor și Consiliului Superior al Magistraturii se stabilește în mărime de 50% din salariul mediu lunar pe economie realizat în anul precedent celui de gestiune.”

În prezentul proiect se propune și modificarea Legii nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, prin care dispozițiile din Articolul III pct.32 din Legea nr.290/2016 pentru modificarea și completarea unor acte legislative, să producă efecte, doar pentru procurorii angajați după 1 ianuarie 2018, de vreme ce până la 1 ianuarie 2018 procurorii s-au angajat în serviciu, acceptând restricțiile și incompatibilitățile, care erau raportate la garanțiile sociale oferite de legislator la acea perioadă. Or, noile condiții de pensionare ale procurorilor, urmează să vizeze doar procurorii angajați după 1 ianuarie 2018, care au acceptat aceste condiții la angajare.

Astfel, din perspectiva art.1 al Protocolului nr.1 și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la acest subiect, drepturile care decurg din contribuțiile în cadrul regimurilor de securitate socială, cum este dreptul la pensie, constituie drepturi patrimoniale, care intră sub protecția art.1 din Protocol.

În ceea ce privește pensiile speciale, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, în aplicarea art.1 din Protocolul nr.1, recunoaște și ocrotește pensia stabilită pentru anumite profesii și nu permite ca acest drept să fie diminuat decât în cazuri excepționale, cu respectarea principiului proporționalității, ceea ce înseamnă ca măsura aplicată să fie justificată de scopul legitim urmărit (Cauza Banfield contra Regatului Unit, 2005).

Prin urmare, diminuarea drepturilor patrimoniale, majorarea vârstei de pensionare și a stagiului de cotizare pentru procurori cu consecința dobândirii întârziată a dreptului la pensie, operate prin normele legii criticate, impun persoanelor, cărora aceasta le este aplicabilă, o sarcină excesivă și disproporțională, fără a menține un just echilibru între interesul general și imperativele protecției drepturilor fundamentale ale persoanei.

Remunerația procurorului, în care intră orice mijloc de asigurare materială sau socială, reprezintă una din componentele de bază ale independenței lui, fiind o contrabalanță la restricțiile, interdicțiile și responsabilitățile impuse lor de societate.

Proiectul propune și amendamente Legii nr.3/2016 în sensul includerii posibilității cumulării atribuțiilor în cazul în care funcția de procuror este vacantă, temporar absentă sau temporar vacantă, cu mențiunea că acest fapt nu constituie o situație de incompatibilitate.

În acest sens se propune completarea articolului 14 din Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) *Procurorul poate cumula, în cadrul subdiviziunii în care își desfășoară activitatea, atribuțiile funcției sale, cu atribuțiile funcției de procuror vacantă, temporar vacantă, sau temporar absente, de același nivel, fapt ce nu constituie incompatibilitate. Modul de cumulare a atribuțiilor și mărimea sporului se stabilește prin actul administrativ al conducătorului subdiviziunii (sau instituției), în limitele mijloacelor fondului de salarizare.*”

Totodată, proiectul propune introducerea în Legea nr.3/2016 cu privire la Procuratură a prevederilor ce țin de gradele de calificare a procurorilor care vor avea un caracter onorific și vor conferite în funcție de vechimea în muncă, funcția deținută precum și pentru înalt profesionalism, merite deosebite și îndeplinirea exemplară a atribuțiilor de serviciu.

Având în vedere că Legea nr.3/2016 nu conține nici o prevedere privind salarizarea procurorilor se propune completarea acesteia cu articolul 59¹ cu următorul cuprins:

„**Articolul 59¹ Salarizarea procurorilor**

(3) *Salarizarea procurorilor se efectuează în modul, în condițiile și în mărimile prevăzute de legislația privind sistemul de salarizare în sectorul bugetar.*

(4) *Procurorii beneficiază de sporuri, premii, compensații și indemnizații, în condițiile stabilite de prezenta lege și alte acte normative.*”

4. Fundamentarea economico-financiară

Implementarea proiectului de lege atrage cheltuieli financiare suplimentare.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

Proiectul este corelat cu prevederile actelor legislative/normative în vigoare, care se află în conexiune, iar modificările și completările propuse nu afectează concepția generală ori caracterul unitar al actelor normative amendate.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

Potrivit art.32 alin.(1)-(3) și art.34 alin.(1) din Legea nr.100/2017 privind actele normative, proiectul de lege se remite spre avizare și expertiză instituțiilor de resort, și se supune consultărilor publice.

7. Constatările expertizei anticorupție

Proiectul urmează a fi remis Centrului Național Anticorupție pentru efectuarea expertizei anticorupție

Procuratura Generală